

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): **Tereza Juhászová**

Název práce: **Manifestace identity německé menšiny na hřbitovech v Medzevě**

Oponent práce: **František Šístek, M.A., Ph.D.**

1. **OBSAH A CÍL PRÁCE** (stručná informace o práci, formulace cíle): Tereza Juhászová ve své diplomové práci analyzuje proměnlivé podoby identity německy (resp. mantácky) hovořících obyvatel městečka Medzev (jižní Spiš, Slovensko) na základě výzkumu náhrobních nápisů na místních hřbitovech. Vedle samotných nápisů provedla také terénní výzkum, zejména biografické a polostrukturované rozhovory s pozůstalými i dalšími osobami.
2. **VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ** (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.): Jde o téma, jehož zpracování bylo z více důvodů náročné a nesnadné. V první řadě z jazykového hlediska: autorka používá sekundární literaturu v angličtině, němčině, maďarštině, slovenštině a češtině. Z hlediska moderních dějin a současnosti sledované komunity jde v podstatě o všechny jazyky, které jsou k tématu relevantní. Rozhovory vedla T. Juhászová převážně v místní hovorové slovenštině, zároveň se zjevně v hlavních rysech obeznámila se specifickým mantáckým dialektem, který se od spisovné němčiny leckdy značně odlišuje a hovoří se jím pouze ve zkoumaném mikroregionu. Autorka dokázala zdařile kombinovat poznatky, získané z odborné literatury, doplněné výzkumem ve Státním archivu v Košicích, s výsledky svého terénního výzkumu v obci Medzev. Během výzkumu se zúčastnila mezinárodního projektu, věnovaného problematice středoevropských hřbitovů jako míst paměti, včetně aktivní spolupráce se školitelkou při terénním výzkumu. Z metodologického hlediska se jedná o případovou studii, úvodní diskuse o metodologických a teoretických otázkách, relevantní pro tento výzkum, prokazuje autorčinu dobrou orientaci v literatuře a rozvahu při volbě vhodných přístupů a terminologie. Ačkoliv T. Juhászová explicitně nekonstatuje, k jaké disciplíně se její práce hlásí, fakticky zdařile kombinuje historiografické přístupy s terénním výzkumem, běžným v sociální a kulturní antropologii.
3. **FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ** (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.): Z formálního hlediska, z hlediska grafické úpravy atd. jde o pečlivou a povedenou práci, nic zásadního nelze vytknout. Text je odborně přesný, zároveň však i čtivý, autorka zdařile přeložila i úryvky z rozhovorů s místními obyvateli při zachování specifických prvků (vliv mantáckého dialektu a maďarštiny, způsob řeči).
4. **STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE** (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Celkově jde o vynikající, originální, pečlivě zpracovanou, metodologicky a teoreticky promyšlenou, logicky strukturovanou práci, která přináší řadu nových poznatků a zpřesnění. Doporučuji, aby po obhajobě a příslušných úpravách autorka hlavní část práce také publikovala. K jejím dílčím poznatkům patří mj. zjištění, že podle všeho nedocházelo ke kontrole jazykové politiky na hřbitově ani za socialistického režimu v období „reslovakizace“. Reflektuje také nové formy manifestace identity po roce 1989, včetně kritických reakcí ze strany některých narátorů. Na pozadí konkrétních otázek a drobných, zdánlivě možná nepodstatných detailů (nápisů na náhrobcích a důvody pro jejich vznik v interpretaci místních narátorů) plasticky a věrohodně rekonstruuje žité podoby identity místních obyvatel, které se často odlišují od mnohem jednoznačnějších, „byrokratických“ kategorií identity, prosazovaných státem. Dochází k závěru, že v každodenním životě jsou pro místní obyvatele relevantní jiné kategorie než jazyk a „etnicita“. Podle mého názoru zároveň správně zdůrazňuje situační, proměnlivé a mnohočetné podoby identity místních obyvatel. Za ojedinělé slabší místo práce považuji pasáž o osudu Mantáků po druhé světové válce (s. 36). V kontextu celkového osudu československých Němců po roce 1945, postižených etnickými čistkami, plošnými konfiskacemi ze strany státu a masovými deportacemi

do Německa a Rakouska, v jejichž důsledku byly do konce 40. let 20. století v etnickém, jazykovém a teritoriálním smyslu souvislejší německy hovořící komunity na území Československa prakticky eliminovány, je skutečnost, že obyvatelstvo Medzeva a okolí bylo podobného osudu do značné míry ušetřeno, výjimečná a pozoruhodná. Proto by si zasloužila jednoznačnější odpověď. Podle odborné literatury, která mi je známa, nebyli Mantáci „odsunuti“ včas především kvůli logistickým problémům (špatné železniční spojení a celková izolovanost jižních oblastí Spiše od hlavních center regionu). Později už masová fáze odsunu neprobíhala. V oblasti východního Slovenska jsem mj. vícekrát zaznamenal (odbornou literaturou nijak nedoložené) přesvědčení, že Mantáci nebyli odsunuti kvůli svým odlišným etnografickým a jazykovým charakteristikám („nepovažovali je tak docela za Němce“, „jejich dialekt má k opravdové němčině daleko“ apod.). Zpřesnění uvedené pasáže je ovšem snadno proveditelné a nijak neovlivňuje vysokou kvalitu práce jako celku. Z formulačního hlediska bych pak doporučil najít jiný termín, než „*hobby*“ *historici* (str. 21): spíš snad amatérští historici, neprofesionální historici.

V neposlední řadě bych vyzdvihl skutečnost, že se autorka teoreticky i prakticky seznámila s metodami terénního výzkumu, které jsou charakteristické pro sociální a kulturní antropologii (etnologii) a dokázala je také úspěšně aplikovat. Ačkoli se T. Juhászová explicitně nehlásí ke konkrétní vědní disciplíně, její text by tak bylo možné hodnotit i jako zdařilou diplomovou práci v oboru, jehož teoretické ani praktické základy se na IMS FSV UK vůbec nevyučují.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři): Nechávací se na medzevských hřbitovech pohřbívat také lidé, hlásící se ke svému mantáckého původu, kteří nežijí v obci, ale spíše dlouhodobě jinde (např. Košice, Bratislava, Německo)? Domníváte se, že lze udržovat mantáckou identitu i mimo mikroregion Medzeva?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

Doporučuji přijmout diplomovou práci T. Juhászové k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou A (výborně – excellent).

Datum:
15. června 2018

Podpis:

Pozn.: Hodnocení píše k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou

n
a
p
r
a
v
i
t
;

p
o
m
ě
r

t
ě
c
h
t
o

d
v
o
u

p
o
l
ž
e